

نمودار شماره ۱

۲- مقایسه تحریم‌های وضع شده علیه ایران و سایر کشورهای تحریم شده در جهان

In the crosshairs
United States, selected countries on the Specially Designated Nationals and Blocked Persons list
January 4th 2021, by target of sanctions

	Entities (of which: banks)	Individuals	Aircraft	Vessels	Total
Iran	939	394	195	205	1,733
Syria	171	457	38	10	676
Ukraine	178	230	3	8	419
North Korea	162	130	16	106	414
Russia	176	158	nil	nil	334
Venezuela	89	141	56	47	333
China	132	114	nil	nil	246
Cuba	73	5	nil	4	82
Belarus	13	25	nil	nil	38
Hong Kong	nil	8	nil	nil	8

Sources: Peterson Institute for International Economics; Office of Foreign Assets Control

The Economist

نمودار شماره ۲

شده انقلاب حضور خود را در انتخابات دوازدهمین دوره ریاست جمهوری اعلام کردند. مهم‌ترین چهره‌های رقیب دولت، سیدابراهیم رئیسی معاون اول قوه قضائیه و محمدباقر قالیباف، شهردار اسبق تهران بودند. انتقادات زیادی به عملکرد دولت مستقر در مناظرات انتخاباتی مطرح شد اما شاید جالب‌ترین پاسخ از طرف معاون اول دولت یازدهم که از قضا او هم کاندیدای ریاست جمهوری دولت دوازدهم شده بود مطرح شد. او گفت که «در دولت ما ماشین اقتصاد کشور راه افتاد، سرعتش کم است، ان‌شاءالله سرعت آن را زیاد می‌کنیم.» (جهانگیری: خرداد ۱۳۹۶). قرار بود دولت دوازدهم فقر مطلق را ریشه‌کن کند اما در مرداد ماه سال ۱۴۰۰ براساس گزارش وزارت کار، رفاه و تأمین اجتماعی بیش از ۳۰ درصد جمعیت کشور در فقر مطلق زندگی می‌کنند (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۴۰۰). وضعیت شکننده اقتصاد کشور که می‌توانست تبدیل به بحرانی جدی برای کشور و جامعه باشد سبب تصمیم سیدابراهیم رئیسی برای حضور مجدد در صحنه انتخابات ریاست جمهوری در اردیبهشت ۱۴۰۰ شد. همان‌طور که مشخص شد در این فصل قرار است به مؤلفه‌ها و شاخصه‌های اقتصاد کشور در دهه هنگامه انتخابات ریاست جمهوری در دوره سیزدهم خواهیم پرداخت.

۳- شاخصه‌های کلی اقتصاد:

اقتصاد ایران در دهه ۹۰ شاهد تحولات و نوسانات شدیدی بود که در سال‌های پایانی این دهه به نقطه اوج خود رسید. همه این تحولات، بیانگر افول شاخصه‌های اقتصادی و تشدید بحران‌های درونی اقتصاد ایران بوده است. در ذیل به مهم‌ترین شاخصه‌های اقتصادی کشور در ابتدای قرن پانزدهم شمس می‌پردازیم.

۱-۳- تولید ناخالص داخلی:

۱-۱- تولید ناخالص داخلی ایران از ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ (نمودار ۱)

در بررسی قدرت اقتصادی کشورها شاخص تولید ناخالص داخلی همواره به‌عنوان یکی از ملاک‌های اصلی برای مقایسه میزان توسعه و توانمندی کشورها می‌باشد. در ایران، برنامه‌های توسعه پنجم و ششم با هدف دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی و تبدیل ایران به قدرت نخست سیاسی و اقتصادی منطقه طراحی شدند اما متأسفانه به اهداف خود نائل نشدند. این در حالی است که در برنامه ششم توسعه ایران و تا سال ۱۴۰۰ دستیابی به نرخ رشد اقتصادی ۸ درصد به‌عنوان یک الزام مطرح شده، اما نه تنها این هدف‌گذاری به واقعیت تبدیل نشده است، بلکه برای سال‌های متمادی، رشد اقتصادی منفی را شاهد بوده‌ایم. روندیابی تولید ناخالص داخلی ایران نشان می‌دهد که به استثنای دوره کوتاه پس از انعقاد توافق برجام، همواره اقتصاد کشور در

عادی‌سازی و روابط اقتصادی ایران با سایر کشورهای جهان به منظور جذب سرمایه‌گذاری و تکنولوژی از جهان آزاد بود. تحریم‌هایی که از بدو شکل‌گیری انقلاب اسلامی ایران بر ایران تحمیل شد و از سال ۱۹۹۶ رشد چشمگیری به خود گرفت. به طوری که از این زمان به بعد، تحریم اقتصادی به‌عنوان ابزار اصلی ایالات متحده برای کنترل رفتار ایران مورد استفاده قرار گرفت (the Economist: ۲۰۲۱). اما استراتژی اشتباه دولت‌های یازدهم و دوازدهم در مواجهه با تحریم‌های بین‌المللی، موجب گره خوردن زندگی عموم مردم ایران با مذاکرات هسته‌ای شد که نتیجه آن فشار بیشتر ایالات متحده علیه ایران با ابزار تحریم‌های جدید و بازگرداندن تحریم‌های هسته‌ای بود.

۲- مقایسه تحریم‌های وضع شده علیه ایران و سایر کشورهای تحریم شده در جهان (نمودار ۲)

براساس گزارش اکونومیست در ژانویه ۲۰۲۱، پس از گذشت ۵ سال از توافق جامع برجام، همچنان اقتصاد ایران بیشترین تحریم‌های جهانی را بر دوش می‌کشد. این یعنی، رویکرد مذاکره برای رفع تحریم‌ها نه تنها مؤثر نبوده بلکه طرف مقابل را به این ادراک رسانده است که به‌دلیل ناتوانی دولت ایران در کنترل اقتصاد ملی بدون لغو تحریم‌ها، همزمان می‌توان امتیازات بیشتری را در مورد قدرت منطقه‌ای ایران و توانمندی

دولت تدبیر و امید درحالت رکود قرار داشته است. مسأله‌ای که سیدابراهیم رئیسی در جریان مناظرات انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ هم بدان اشاره کرده بود. نکته اساسی که باید بدان توجه داشت این است که تنها آثار کاهش درآمد ملی در کاهش رفاه جامعه خلاصه نمی‌شود و آثار و تبعات بیشتری به همراه دارد که می‌تواند اقتصاد ایران را در آینده با چالش‌های جدی‌تری روبه‌رو سازد. علاوه‌بر کاهش رفاه جامعه، یکی از مهم‌ترین تبعات کاهش درآمد ملی، کاهش سطح پس‌انداز افراد جامعه و در نتیجه افت سطح سرمایه‌گذاری است. کوچک شدن اقتصاد کشور در این سال‌ها موجب شکل‌گیری روندهای مخربی همچون خروج سرمایه، نیروی متخصص و نخبگان علمی و رشد روند بیکاری در کشور بوده است. همان‌طور که در جدول شماره ۱ قابل مشاهده است، میزان تولید ناخالص داخلی ایران از ۴۶۰ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۲ به ۱۹۲ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۹ رسیده است (World Bank: ۲۰۲۱). کاهش ۵۸ درصدی که نشان از افول تمامی شاخصه‌های اقتصادی، کاهش قدرت خرید مردم، میزان سرمایه‌گذاری و توسعه یافتگی اقتصادی است.

۲-۳- تحریم‌های اقتصادی:

یکی از اولویت‌های دولت تدبیر و امید در هنگامه انتخابات یازدهمین دوره ریاست جمهوری در سال ۱۳۹۲، لغو تحریم‌ها و

ویژه‌نامه
سالگرد سیزدهمین دوره
انتخابات ریاست جمهوری
خرداد ۱۴۰۱

۲۴

ایران